

Iitin kunta**Ote pöytäkirjasta**

Kunnanhallitus	§ 65	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 26	05.03.2013

Iitin kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

31/00.01.00/2013

Kunnanhallitus 25.02.2013 § 65

Kunnanhallitus 3.12.2012 § 319

Valtiovarainministeriön kirje 22.11.2012:

"Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Osana kuntauudistusta hallitus käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmän selvitys Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne (valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012 ja 5b/2012) valmistui helmikuussa 2012.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevan työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaksi.

Hallitus linjasi kuntauudistuksen etenemistä iltakoulussaan 5.6.2012 sekä antoi seuraavana päivänä tiedonannon eduskunnalle kuntauudistuksen etenemisestä (VNT 2/2012 vp). Hallitus antoi linjauksissaan määrittelemiensä tarkastelunäkökulmien perusteella tarkempien uudistuksen kriteerien valmistelun rakennelakia valmistelevan työryhmän tehtäväksi. Työryhmän valmistelat tarkemmat kriteerit vahvistettiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 27.6.2012.

Nyt kyseessä oleva kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012. Näitä linjauksia koskeva muistio on tämän lausuntopyyntöön liitteenä.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityspерusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Päivi Laajala
Osastopäällikkö, ylijohdaja"

Kuntarakenne-lakiluonnos on esityslistan oheismateriaalina. Lakiluonnos yksityiskohtaisine perusteluineen on luettavissa Valtiovarainministeriön verkkosivuilta www.vm.fi.

Ehdotus

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus merkitsee lausuntopyynnön tiedoksi tässä vaiheessa sekä toteaa, että lausunnon valmistelutoimenpiteet aloitetaan ja asiassa järjestetään kunnanvaltuustolle iltakoulutilaisuus helmikuun aikana.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Kunnanhallitus 25.2.2013:

Kunnanvaltuuston iltakoulutilaisuus järjestettiin 29.1.2013.

Kuntarakennelakiluonnos ja ehdotus valtiovarainministeriölle annettavaksi kunnan lausunnoksi ovat esityslistan oheismateriaalina.

Lisätietoja: kunnanjohtaja Pentti Toivanen, puh. 020 615 9744

Ehdotus

Kunnanjohtaja

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se antaa kuntarakennelakiluonnoksesta sekä lausuntopyynnössä erityisesti esitetyistä

Kunnanhallitus	§ 65	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 26	05.03.2013

edellä mainituista kysymyksistä valtiovarainministeriölle esityslistan oheismateriaalinen olevan ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Päätös

Kunnanhallitus:

Keskustelun kuluessa Riitta Alestalo esitti Merja Seppälän ja Seppo Lehtisen kannattamana, että kohdassa 1 kolmannen kappaleen toiseksi viimeiseen lauseeseen lisätään "Päijät-Hämeen", neljännen kappaleen viimeiseen lauseeseen lisätään "maaseutualueiden" ja viides kappale poistetaan kokonaan.

Merja Seppälä esitti Riitta Alestalon ja Seppo Lehtisen kannattamana, että kohdassa 2.1 kolmannen kappaleen toiseksi viimeinen lause korvataan seuraavalla: "Ei ole oikein, että valtionneuvosto voi varata itselleen oikeuden tulkita ovatko kuntien tulkinnat oikeita. Tätä koskeva maininta tulee poistaa lakiehdotuksesta."

Leif Drockila esitti Merja Seppälän ja Satu Tiiran kannattamana, että kohdassa 3 kolmas lause korvataan seuraavasti: "Laissa tulee selvästi käydä ilmi, että selvitystyö voi tarkoittaa myös kuntien välistä yhteistyötä."

Hjalmar Kahanpää esitti, että hyväksytään luonnos siten, että 29 § ei koske sellaisen kunnan henkilöstöä, jos kunta on ollut viimeksi kuluneina 10 vuoden aikana kuntajaon kohteena tai vaihtoehtoisesti koko 29 § poistetaan kokonaan.

Julistettuaan keskustelun päättyneeksi puheenjohtaja totesi Hjalmar Kahanpää ehdotuksen kannattamattomana raukeavan. Tämän jälkeen puheenjohtaja tiedusteli voiko kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyä esitetyt kannatetut muutosesitykset. Kunnanhallitus hyväksyi ne yksimielisesti.

Puheenjohtaja totesi kunnanhallituksen päättäneen esittää kunnanvaltuustolle, että se antaa kuntarakennelakiluonnoksesta sekä lausuntopyyntöissä erityisesti esitetyistä edellä mainituista kysymyksistä valtiovarainministeriölle esityslistan oheismateriaalinen olevan ehdotuksen mukaisen lausunnon edellä päätetyillä muutoksilla.

Lisäksi kunnanhallitus päätti, että kunnanjohtaja voi tehdä lausunnon kirjoitusasuun muutoksia.

Eriävä mielipide:

Hjalmar Kahanpää jätti päätökseen eriävän mielipiteen.

Kuntarakennelakiluonnos ja ehdotus valtiovarainministeriölle annettavaksi kunnan lausunnoksi ovat esityslistan oheismateriaalina.

Ehdotus

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että se antaa kuntarakennelakiluonnoksesta sekä lausuntopyynnössä erityisesti esitetyistä edellä mainituista kysymyksistä valtiovarainministeriölle esityslistan oheismateriaalina olevan ehdotuksen mukaisen lausunnon edellä päätetyillä muutoksilla.

Päätös

Kunnanhallitus:

Keskustelun aluksi kunnanhallituksen puheenjohtaja totesi, että valtuuston esityslistan mukana toimitettuun lausuntoluonnokseen palautetaan kunnanhallituksen päättämät muutokset sanatarkasti. Valtuusto hyväksyi tämän menettelyn yksimielisesti.

Keskustelun kuluessa valtuutettu Jenni Vilen esitti seuraavia muutoksia: kohtaan 1 Yleistä 1. kappaleen "On välttämätöntä, että valtio takaa kunnille riittävät taloudelliset resurssit ja kuntalaisille toimivan lähidemokratian." ja kohtaan 6 Muuta 2. virkkeen loppuun "on epärealistista.". Valtuutetut Heikki Hiltunen ja Merja Lonka kannattivat Vilenin ehdotusta.

Valtuutettu Hannu Suhonen esitti, että mitään lausuntoa ei anneta ja kunnanhallituksen esitys hylätään.

Valtuutettu Hjalmar Kahanpää esitti, että luonnos on hyväksyttävissä seuraavalla muutoksella: 29 § poistetaan kokonaan tai ainakin lisätään 3 momentti: Irtisanomissuoja ei kuitenkaan koske sellaisen kunnan henkilöstöä, joka 10 viimeisen vuoden aikana on ollut kuntajakomuutoksen kohteena.

Valtuutettu Jarkko Salonen esitti, että kohdassa 1 Yleistä 5. kappaleen loppuosa muutetaan seuraavasti: "... selvitys henkilöiden raportit eivät ole olleet kunnan käytettävissä, mikä olisi ollut ehdottoman välttämätöntä." Valtuutettu Olli Pasila kannatti Salosen ehdotusta.

Julistettuaan keskustelun päättyneeksi puheenjohtaja totesi valtuutettu Suhosen ehdotuksen kannattamattomana raukeavan. Samoin puheenjohtaja totesi valtuutettu Kahanpään ehdotuksen kannattamattomana raukeavan.

Tämän jälkeen puheenjohtaja tiedusteli voiko valtuusto hyväksyä valtuutettu Jenni Vilenin esityksen yksimielisesti. Valtuusto hyväksyi yksimielisesti. Edelleen puheenjohtaja tiedusteli voiko valtuusto yksimielisesti hyväksyä valtuutettu Salosen ehdotuksen. Valtuusto hyväksyi yksimielisesti.

Merkittiin, että valtuusto piti keskustelun aikana neuvottelutauon, joka alkoi klo 20.17 ja päättyi klo 20.31.

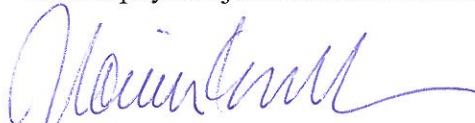
Puheenjohtaja totesi kunnanvaltuuston päättäneen antaa kuntarakennelakiluonnoksesta sekä lausuntopyyntöissä erityisesti esitetyistä edellä mainituista kysymyksistä valtiovarainministeriölle esityslistan oheismateriaalinen olevan ehdotuksen mukaisen lausunnon edellä päätetyillä muutoksilla.

Eriävä mielipide:

Valtuutettu Hannu Suhonen jätti päätökseen kirjallisen eriävän mielipiteen, liite

Valtuutettu Hjalmar Kahanpää jätti päätökseen eriävän mielipiteen

Otteen pöytäkirjasta todistaa oikeaksi 7.3.2013

Heikki Kantola
pöytäkirjanpitäjä

Yhteystiedot

Iitin kunta
Rautatienkatu 20-22, PL 32
47401 Kausala
puh. 020 615 9600
faksi 020 615 9617
kirjaamo.iitinkunta@iitti.fi

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Toimielin

Iitin kunnanvaltuusto,

Kokouspvm.

5.3. 2013

Asia

63 Lausunto kuuta vakenne uudistuksesta

ERIÄVÄ MIELIPIDE JA SEN PERUSTELUT

Ilmoittajan allekirjoitus

Esitetty kuutavakennelaki on
EU- globalisaation vastustus
paikallis demokraatian luhoutukseksi
ja kansainvälistä yhteistyötä
matalaksi lakis ei voida hyväksyä

Nimen selvennys

Samu Sillanpää

KuntaL 61 § 1 mom.

Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastaehdotuksen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa päätöksestä eriävä mielipide. Ilmoitus on tehtävä heti, kun päätös on tehty. Ennen pöytäkirjan tarkastamista esitetyt kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan.

Iitin kunnanvaltuuston kokous 05.03.2013, asiakohta 6, 26 §

Eriävän mielipiteen kirjallinen perustelu:

Iitin kunnanvaltuuston kokouksessa tein vastaehdotuksen (kirjallisena), jonka mukaan kuntarakennelakiluonnos on hyväksyttävissä sellaisenaan ainoastaan 29 §:ään tehtävin sellaisiin muutoksiin, että sanottu pykälä jätetään kokonaan pois tai toissijaisesti työsuhdeturva ei koske sellaisen kunnan henkilöstöä, joka 10 viimeksi kuluneen vuoden aikana on ollut kuntajaon muutoksen kohteena.

Kuntarakennelaki on tarpeen määräaikaisena päättyneen kunta- ja palvelurakennelain jatkoksi. Kuntakentässä ei ole tapahtunut juuri muutoksia sitten niiden aikojen kun "hevospeleillä käytiin maalikylissä ja kirkkoveneillä kirkossa" vaikka monien kuntien asukasluku on pudonnut murto-osaan sitten noiden aikojen. Tämä muutos on puolestaan tuonut haasteita myös erityisesti Helsingin metropolialueen kunnille.

Lakiluonnoksen 2 §:ssä on erittäin onnistuneesti ja lyhyesti kirjattu minkälainen kuntarakenne Suomeen tarvitaan. Lainkohdan "muu toiminnallinen kokonaisuus" on ymmärrettävä lähinnä asiointialuetta. On varmasti edullisinta järjestää myös yhteiskunnan tarjoamat palvelut sellaisen alueen puitteissa, joissa ihmiset kulkevat myös muidenkin palvelujen perässä, varsinkin kun jotkut kunnallisista palveluista muuttuvat alueellisiksi.

Samoin kasvottomista suurista kuntayhtymistä, joissa demokratia etäännytyy tulee päästä eroon. Tästä oivallinen esimerkki on Iitin kunnan vuoden 2007 alusta sosiaali- ja perusterveydenhuollon palveluiden siirtäminen Päijät-Hämeen SOTE-yhtymälle (Päijät-Hämeen erikoissairaanhoidon kuntayhtymän perussopimusta muutettiin niin, että se voi tuottaa myös sanotut peruspalvelut). Lopputulos on kuitenkin ollut, että Lahti ja Heinola tuottavat itse ko palvelut Hollola on isäntäkuntana asiointialueesta muodostuvalle Peruspalvelukeskus Oivalle. Loput ns. "ylijäämäkunnat" Pukkila, Myrskylä, Orimattila, Nastola, Iitti ja Heinolan takana olevat Sysmä ja Hartola muodostavat Peruspalvelukeskus Aavan. Viimeksi mainittu koalitiio, joka ei muodostu

sen enempää työssäkäynti- kuin asiointialueestakaan on täysin mahdollon. Ei ole mikään ihme, että Iitin sote-kustannukset ovat nousseet räjähdysmäisesti, vaikka tällä järjestelyllä piti päästä säästöihin. (Valitettavasti Iitti liittyi ko yhteistoiminta-alueeseen ennen PARAS-lain voimaan tuloa, jolloin sen alueellista lainmukaisuutta ei päästy tutkimaan)

Suuren kuntayhtymän epädemokraattisuutta Iitin kokkisen kunnan puolelta todistaa myös edellä mainittu Päijät-Hämeen SOTE-yhtymä. Iitillä ei ole yhtymän hallituksessa yhtään paikkaa ja toisaalta yli 60 % kunnan budjetista mene sote-kuluihin.

Toivottavasti lain valmistelussa ja eduskunnassa löytyy riittävä yksimielisyys lakiehdotuksen läpiviemiseksi. On todella korkea aika ravistella kuntakenttää järjestämään palvelut taloudellisemmin ja demokraattisemmin, jos ei "porkkanalla niin kepillä".

Kausalassa 7 päivänä maaliskuuta 2013

Hjalmar Kahanpää

Iitin kunnanvaltuutettu

Eriävän mielipiteen esittäjä

5.3.2013

Valtiovarainministeriö
(valtiovarainministeriö@vm.fi)

31/00.01.00/2013

Lausuntopyyntö VM162:00/2011

Lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Pyydettynä lausuntonaan kuntarakennelakiluonnoksesta Iitin kunnanvaltuusto esittää seuraavaa:

1. Yleistä

Kuntarakenteen uudistamisen perusteet on kirjattu hallitusohjelmaan ja sen pohjalta valtiovarainministeriö on laadittanut kuntarakenteen uudistamisesta virkamiestyöryhmän esityksen joka perustui laajaan pohjamateriaaliin ja sen tarkasteluun. Näiden jälkeen on laadittu tarkennetut kriteerit kuntarakenneuudistukselle. Näissä asiakirjoissa on keskeisenä periaatteena vahvojen peruskuntien muodostaminen, joka käsitteenä on täsmentymätön. **Pienuhkökin kunta voi olla vahva työpaikkarakenteeltaan, taloudeltaan, osaamiseltaan ja sosiaalisen pääomansa pohjalta.** Vahvan kunnan tarve kasvavan palvelutarpeen hoitamisessa on kiistaton. On välttämätöntä, että valtio takaa kunnille riittävät taloudelliset resurssit ja kuntalaisille toimivan lähidemokratian. Näiden lisäksi tarvitaan vielä hyvin toimiva kunnallinen itsehallinto.

Maamme hyvin erilaiset olosuhteet huomioiden ei kuitenkaan ole mahdollista valaa kuntarakennetta yhteen muottiin. Tämän ovat lakiluonnoksen julkistuksen jälkeen käydyssä keskustelussa esiin tulleet ongelmat ovat hyvin näyttäneet. Kuntakenttä on mosaiikkimainen, ja se on muotoutunut pitkän ajan kuluessa, ja muotoutuu jatkuvasti muuttuvien tarpeiden mukaan.

Yhteistyörakenteilla on pitkät, usein vuosikymmenien pituiset, toimivat yhteistyökäytännöt. Kunnissa ja alueilla on erilaiset kulttuurit ja yksi toimintamalli voi toimia hyvin yhdellä alueella mutta ei välttämättä toimi samoin toisella. Näistä syystä on perusteltua varautua rakennemuutosta koskeviin poikkeusmenettelyihin ja myös määräaikaisen kuntarakennelakiosion voimassaolon jälkeiseen

toimintakauteen, kuten lakiluonnoksessa on tehtykin.

Tärkeintä on kuitenkin huolehtia kuntien taloudellisen kantokyvyn riittävydestä pitkällä tähtäyksellä. Kuntien tehtävämäärän jatkuva kasvattaminen ja samanaikainen taloudellisen perustan rapauttaminen vähennyksiä kasvattamalla ja valtionosuuksia leikkaamalla ei palvele tätä tarkoitusta. Ei se myöskään palvele kuntasektorin ja valtion välistä luottamuksen rakentamista.

Lakiehdotuksessa keskitytään kuntarakenteen muutoksen toteuttamiseen eli hallintorakenteisiin. Keskeisen palvelusektorin sosiaali- ja terveystalouden muutosprosessit kulkevat omassa aikataulussaan aiheuttaen suurta epävarmuutta myös kuntarakenteen muutoksen valmistelussa. Sosiaali- ja terveystalouden rakennetyöryhmä on saanut ristiriitaisen mietintönsä valmiiksi 10.01.2013. Sosiaali- ja terveystalouden erityisvastuualueiden selvityshenkilöiden raportit eivät ole olleet kunnan käytettävissä, mikä olisi ollut välttämätöntä.

Sosiaali- ja terveystalouden Paras-lain mukaiset rakenteet muodostavat esim. Iitin tapauksessa vahvan viitepohjan kuntien vahvistuvalle yhteistoiminnalle yhdessä Päijät-Hämeen kuntien kanssa. Sen tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus tässä tilanteessa on merkittävä haitta lausunnon valmistelun suhteen.

Kuntatalouden keskeisten muuttujien, esim. valtionosuuslainsäädännön valmistelun ajoittuminen vuoden 2015 alkuun aiheuttaa epävarmuutta valtion kuntapolitiikan sisällöstä. Kuntien ja valtion tehtäväjako koskeva selvitys valmistuu vasta 2014 toukokuun lopussa, eli hyvin keskeinen osa kuntien palveluvalvoitteen liittyvistä muutoksista on lausunnon antamisen suhteen hämärän peitossa. Kuntalain kokonaisuutoksen käsittely ajoittuu myös vuodelle 2014, ja voimaantulo vuoden 2015 alkuun, jolloin kuntahallinnon sisäiset ohjausmekanismit saavat muotonsa. **Huomio kiinnittyy tässä yhteydessä erityisesti demokratian toteuttamismalleihin ja mahdollisten laaja-alaisten kuntien muodostumistilanteessa erityisesti lähidemokratian toteutumiseen maaseutumaisilla alueilla.**

Kuntarakennelakiluonnoksen perusteella ehdotettu normisto ja kriteerit eivät antaisi valtioneuvostolle sellaista ohjausvaltaa, jonka seurauksena kyettäisiin muodostamaan kuntakentän tahdon vastaisesti uusi suuriin kuntiin perustuva kuntarakenne. Näin ollen kuntien kannanmuodostusta tulisi voida tukea mahdollisimman selkeällä politiikalla sekä lakiluonnoksen, että siihen liittyvien kuntapolitiikan osa-alueiden käsittelyaikataulun ja keskeisten kuntapalveluiden kehittämisen linjauksilla.

Iitin kunta on Paras-hankkeen alkuvaiheesta lähtien ollut jäsenenä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymässä joka tuottaa erikoissairaanhoidon palvelut Päijät-Hämeen keskussairaalan ja perusterveyden- ja sosiaalihuollon palvelut Aava-liikelaitoksen kautta kunnalle. Tähän liittyen ja työssäkäynnin sekä asioinnin lisääntymiseen Päijät-Hämeen suuntaan nojautuen **kunta on anonut maakunnan vaihdosta Päijät-Hämeeseen valtioneuvostolta sekä ilmoittanut olevansa valmis kuntarakenneselvitykseen Lahden selvitysalueen kuntien kanssa.**

2. Kuntauudistuskriteerit

2.1. Yleistä

Lakiehdotuksen kuntien selvitysvelvollisuutta koskevat kriteerit nojautuvat pääasiassa valtiovarainministeriön virkamiestyöryhmän valmisteluun. Varsinainen tutkimustieto niiden liittymisestä oleellisesti toimivan kuntarakenteen muodostumiseen on puutteellinen. Riittävä väestöpohja palveluiden järjestämiseksi, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne sekä kuntatalous on nostettu keskeisiksi kriteereiksi.

Kuitenkin sosiaali- ja terveystaloudelliset ja peruskoulu/keskiasteen koulutus koetaan yhteiskunnallisessa keskustelussa kaikkein merkittävimmiksi kuntapalveluiksi. Niiden merkitys kriteeristöissä on hahmottumaton, vain syntyneen ikäluokan 50 lapsen raja on selkeä. Terveystaloudellisten väestöpohjarajat ja niiden sisältö on ainakin toistaiseksi erityisen epäselvä. Lisäksi niihin liittyy epävarmuus olemassa olevan toimintarakenteen kohtelusta, joudutaanko väestöpohjan täyttävätkin, hyvin toimivat järjestelmät purkamaan, mikäli kunnan suuntautuminen tai järjestämisvastuun pohja ei täyttäisi kaikkia kriteereitä?

Kriteereistä jää kokonaisuutena vaikutelma, että ne johdattavat kaikki kunnat valtion haluamalla tavalla selvitysten tekemiseen. Selvitysavustusten rahoitustapa (leikataan 2,0 milj. € verotulojen täydennysvaltionosuudesta) johtaa lisäksi siihen että kaikki kunnat osallistuvat selvitysten rahoitukseen. Kriteerit ovat tulkinnanvaraisia ja lakiehdotuksen pohjalta kunnat tekevät omat tulkintansa kriteereistä muodostaessaan selvitysalueita. **Ei ole oikein, että valtioneuvosto voi varata itselleen oikeuden tulkita ovatko kuntien tulkinnat oikeita. Tätä koskeva maininta tulee poistaa lakiehdotuksesta.**

2.2. Väestöpohjakriteerit

Kuntaliitosselvityksiä varten lakiluonnokseen sisältyvän 20 000 asukaan rajan on tulkittu merkitsevän kunnan minimikokoa, jonka alittaminen luonnoksen mukaan automaattisesti käynnistää kuntarakenneselvityksen. Kuntarakenneselvityksen tulisi luonnoksen

mukaisesti ensisijaisesti päätyä kuntaliitospäätökseen. Toissijaisesti on mahdollista, että väestöpohjasta huolimatta kuntapalvelujen järjestäminen yhteisesti vähintään 20.000 asukkaan väestöpohjalla voi olla selvityksen tuloksena. **Kuntaliiton sekä valtiovarainministeriön kuntaosaston tulkinnan mukaan asukas pohjavaatimus voidaan täyttää kuntien välisellä yhteistyöllä. Tämä mahdollisuus tulisi selkeästi kirjata lakiehdotukseen.**

Sosiaali- ja terveystalvveluiden osalta on erikseen esitetty 50.000 - 100.000 asukkaan väestöpohjaa osittain erikoislääkäripohjaiseen terveydenhuoltoon. Erityisvastuualueiden organisaatiot, vastuut ja rahoitus ovat täysin auki, ja samanaikaisesti kuitenkin on voimassa valmistelukanta sairaanhoitopiirien lakkauttamisesta. Tämä valmistelu ainakaan edesauta kuntarakennepäätöksiin valmistautumista, koska vastuullisia kuntapäätäjiä suuresti kiinnostaa olla selvillä siitä, minkälaisiin rakenteisiin ja suuntautumiseen tässä suhteessa oltaisiin menossa, miten palvelut ovat niissä kuntalaisten saatavissa ja mitä ne rakenteet edellyttäisivät kunnilta hyvin toimiakseen. **Tämä osio tulisi saada hyvissä ajoin ennen selvitysten ilmoitusajankohtaa riittävästi selkiytettyä, tai ilmoitusaikaa ja selvitysten laadinta-aikaa on lykättävä vastaavasti.**

2.3. Työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennekriteerit

Työssäkäynti/työpaikkaomavaraisuusperusteen (yli 25 % pendelöinti työssäkäyntikeskuskuntaan ja alle 80 %:n työpaikkaomavaraisuus) tai yhdyskuntarakennepäätöksen (kuntarajan yli ulottuvat taajamat) perusteella yhtenäisen alueen muodostavien kuntien tulee selvittää kuntien yhdistymistä yhdessä. Sitä täydentää saman lainkohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin liitetty luettelo kunnista, joiden tulisi tehdä yhdessä selvitys työssäkäynnin tai työpaikkaomavaraisuuden perusteella.

Työssäkäyntitilastot toteutuvat viiveellä ja työelämän muutokset ovat tällä hetkellä nopeita. Työssäkäynti ja työmatkat toteutuvat jatkuvasti laajentuvalla alueella. On perusteetonta tarkastella vain ns. keskuskuntaan suuntautuvaa työssäkäyntiä ja vain viimeisintä tilannetta. Tarkastelu tulisi ajoittaa koskemaan molemman suuntaista ja pidempää, esim. viiden vuoden kehitystrendiä ja mikäli työssäkäynnin jakautumista esiintyy, myös sen kehitystä eri seutujen kesken. Esimerkiksi Iitin kunnasta työssäkäynti Päijät-Hämeen suuntaan on lisääntynyt (vuosina 2005-10 190 henkeä) kun vastaavana aikana työssäkäynti Kymenlaaksoon on vähentynyt (5 henkeä), kokonaispendelöinnin tason ollessa noin 650 henkeä (608/2005, 649/2010).

Työpaikkaomavaraisuus on tällä hetkellä 78 %, ja kuntaan on syntymässä kunnan suurimman yksityisen työnantajalle noin 60 uutta työpaikkaa, mikä merkitsee noin 2,7 %:n lisäystä työpaikkaomavaraisuuteen.

Työssäkäynti- ja työpaikkaomavaraisuuskriteerien sekä yhdyskuntarakenteen nostaminen luonnoksen mukaisessa muodossa niin merkittäviksi, että niistä voidaan selvitysalueiden muodostamisessa poiketa vain valtiovarainministeriön erityisselvitykseen nojautuvalla päätöksellä, on perustelematon ja sitä koskeva säännös tulisi muotoilla uudelleen. Kuntien tulisi voida keskenään päättää selvitysalueista oman harkintansa perusteella ilman eri seuraamuksia valtionrahoituksen suhteen.

2.4. Talouskriteerit

Taloudelliset kriteerit on muotoiltu siten, että mikäli vähintään yksi valtionosuuslainsäädännön alijäämäkriteereistä täyttyy, muodostuu siitä peruste selvityksen laatimiseksi. Pääosin tämä tarkoittaa sitä, että merkittävä alijäämäisyys taseessa (yli 500 euroa/asukas tappiota) tai merkittävä poikkeama ylöspäin (0.5 %) painotetusta keskimääräisestä tuloveroprosentista käynnistävät selvitystarpeen. **Tämä menettely on muotoiltava uudelleen.**

Lakiluonnoksen mukaan talouskriisikuntia (erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia) tai kriisiytymisuhan alla olevia kuntia voitaisiin liittää pakolla yhteen erityisen selvitysmenettelyn jälkeen. Kuntaliitos edellyttää kuntajakoselvittäjän esitystä ja sen pohjalta valtioneuvoston päätöksen lakiluonnoksen 18 pykälän 3. momentin nojalla. Tämän kriteerin käyttö edellyttäne myös muiden kuntarakenneselvityksen edellytysten täyttymistä, vai olisiko mahdollista että esim. n. 50.000 asukkaan seutukeskuskunta joutuessaan kriisitilanteeseen voimakkaan rakennemuutoksen johdosta saattaisi joutua pakkoliitosprosessiin?

Erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleva kunta tulee voida olla mahdollista asettaa pakkoliitosprosessiin, kuitenkin sillä edellytyksellä että kunnan rahoituspohja ei omien verotulojen, normaaliperusteisten valtionosuuksien sekä lyhytaikaisen ylimääräisen valtion rahoitustuen pohjalta riitä vastuiden kattamiseen pitkällä tähtäyksellä.

3. Selvityksestä ilmoittaminen ja poikkeamismenettely

Kunnan tulee ilmoittaa lakiluonnoksen 4g §:n mukaisesti valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. Tällöin ilmoitus koskee selvityksen aloittamista ja lakiluonnoksen perusteluissa julki

lausuttuna tavoitteena selvitykselle on kuntaliitos. **Laissa tulee selvästi käydä ilmi, että selvitystyö voi tarkoittaa myös kuntien välistä yhteistyötä.**

Selvitysalueesta poikkeamista voidaan hakea 4f §:n mukaisin perustein, jos esitetyllä selvitysalueella on edellytykset vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta eikä poikkeaminen estä toiminnallisten kokonaisuuksien muodostumista alueella, Selvitysalueesta poikkeamisesta voi valtiovarainministeriö päättää lakiluonnoksen 4h §:n pykälän perusteella kunnan tai kuntien hakemuksesta 4 f §:n mukaisilla perusteilla. Kun kriteeristö on tulkinnanvarainen, voinee odottaa merkittävää määrää poikkeamishakemuksia, erityisesti työssäkäynti –ja työpaikkaomavaraisuuskriteerin ja yhdyskuntarakennekriteerin soveltamisesta. **Mikäli poikkeamisen menettely säilytetään, hakemuksen käsittelylle tulee varata riittävästi aikaa, jotta päätös olisi poikkeamista hakevien kuntien käytettävissä viimeistään kuukautta ennen ilmoitusajan päättymistä.**

4. Erityinen kuntajakoselvitys

Lakiluonnoksessa annetaan valtioneuvostolle mahdollisuus asettaa erityisselvittäjä, elleivät kunnat tai yksittäinen kunta ole halukkaita laatimaan lain tavoitteen mukaista kuntarakenneselvitystä 1.4.2014 mennessä.

Erityisessä selvitysmenettelyssä, jonka valtiovarainministeriö voi määrätä, selvityshenkilö voi esittää kunnallista kansanäänestystä niihin kuntiin, joiden valtuustot eivät ole hyväksyneet liitosta. Ellei äänestäjien enemmistö noissa kunnissa hyväksy liitosta, ei lakiluonnos anna valtioneuvostolle mahdollisuutta pakkoliitokseen. **Tällainenkaan erityinen selvitysmenettely ei siis johtaisi kuntaliitokseen, mikäli kunnat tai yksittäinen kunta eivät liitosta itse haluaisi. Tätä menettelyä on pidettävä perusteltuna kunnan itsehallinnon kannalta katsottuna.**

5. Kuntarakenneselvitys- ja kuntajakoavustukset

Selvitysavustusten rahoitustapa (leikataan 2,0 milj. € verotulojen täydennysvaltionosuudesta) johtaa siihen että kaikki kunnat osallistuvat selvitysten rahoitukseen.

Yhdistymisavustusten on arvioitu olevan samansuuruisia kuin aiemmissa kuntayhdistymisissä. Avustusten voidaan arvioida tavoitteena olevien suurten (noin 70-80.000 asukasta) kuntien talouden kannalta olevan vähämerkityksellinen, jos muodostuu 20-30.000 asukkaan kuntia. Toisaalta avustus voi olla hyvinkin merkityksellinen.

erityisesti silloin jos liittyvien kuntien joukossa on taloudeltaan heikkoja kuntia. **Yhdistymisavustusten rajaaminen siten että niitä on mahdollista maksaa vain selvitysaluekriteerien mukaisille liitoksille tai niistä poikkeuksen saaneille liitoksille, vaikuttaa valtion määräsvallan täydelliseltä dominanssilta yhdistymisten hyväksymisessä. Se ei sellaisenaan voi olla kuntien itsehallinnon kannalta perusteltu. Tätä koskeva kohta esityksestä tulisi poistaa.**

Yhdistymisavustusten kokonaiskustannuksista ei ole arvioitu. Yhdistymisavustuksiin on varauduttu neljän vuoden aikana 200 miljoonalla eurolla. On arvioitu että päätyminen noin 100 kuntaan tulisi maksamaan yhdistymisavustuksina enintään 600 miljoonaa euroa. Tarvittava lisärahoitus euroa on suunniteltu rahoitettavaksi kuntapalvelujen valtionosuudesta jolloin kaikki kunnat joutuisivat yhdistymisavustusten maksajiksi ja menetys kompensoitaisiin liitoskunnille. **Tätä menettelyä ei voida pitää perusteltuna, koska käytännössä valtio tällöin siirtää edellyttämänsä kuntarakennemuutoksen kustannukset kuntien vastuulle ja heikentää samalla kuntapalveluiden rahoitusta oman kustannusosuutensa osalta.**

6. Muuta

Kuntarakennelakiluonnoksen käsittelyaikataulu näyttää todella kireältä, kun tarkoituksena on lain voimaantulo 01.05.2013. Kuntien ja muiden lausunnonantajien kannanottojen analysointi, mahdollisten muutosten vaikutusten arviointi, lakiluonnoksen muokkaaminen lakiehdotukseksi ja eduskuntakäsittely näin merkittävän lain kyseessä ollen vajaassa kahdessa kuukaudessa on epärealistinen. Lain voimaantulo riittävän ajoissa asetettujen aikataulujen suhteen on kuitenkin välttämätöntä kuntien valmistelun kannalta. Paras-lainsäädännön esimerkki ei tässä suhteessa ole paras mahdollinen. **Jatkovalmistelussa tulisi varautua luonnoksessa esitetyn aikataulun lykkääntymiseen tarpeellisessa määrin.**

Iitin kunta

Esa Lehtinen
kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Jarkko Salonen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Pentti Toivanen
kunnanjohtaja